

Elektronický podpis

Šok pro podnikatele: Elektronický podpis v novém

Brusel změnil pravidla pro elektronické podepisování. Mnozí podnikatelé o tom nevědí.

-TEXT- ALŽBĚTA VEJVODOVÁ -ILUSTRACE- VOJTA ŠEDA

Nová pravidla pro vydávání elektronických podpisů, novinky v jejich klasifikaci a především jejich mezinárodní uznatelnost přineslo nařízení Evropské unie o elektronické identifikaci (eIDAS). Přestože norma platí už dva měsíce a má okamžité právní účinky ve všech členských zemích, aniž by to vyžadovalo přijetí nového zákona, čeští podnikatelé o ní často ani nevědí. „Pokud se zeptáte stovky podnikatelů, co je to eIDAS, 99 odpoví, že to nikdy neslyšeli. Je to dáno i tím, že elektronický podpis byl v minulosti pro podnikatele spíše zklamáním,“ říká manažer pro legislativu Asociace malých a středních podniků Věroslav Sobotka.

Nulovou odezvu hlásí i konkurenční stavovská organizace – Sdružení podnikatelů a živnostníků ČR. „Já o tom nařízení nevím ani sám,“ přiznává podnikatel a místopředseda sdružení Jiří Víšek. Elektronický podpis přitom v Česku využívají statisíce podnikatelů a firem.

Zvlášť pro podnikající fyzické osoby přitom nařízení přináší velkou novinku. Ruší totiž elektronické značky, které se doposud využívaly například při elektronické fakturaci a přirovnávaly se k otisku razítka. Nahradit je mají elektronické pečeti. Ty ale budou moci využívat pouze právnické osoby. Živnostníci tak budou muset sáhnout po elektronickém podpisu, který má odlišné právní účinky.

Nařízení ruší elektronické značky, které se doposud využívaly například při elektronické fakturaci a přirovnávaly se k otisku razítka.

„Elektronický podpis je spjat s domněnkou, že podepisující osoba souhlasí s obsahem listiny a ta obsahuje její vůli, což je koncept, který s původní elektronickou značkou ani s novou elektronickou pečetí spojován nebyl a není,“ vysvětluje advokát KPMG Martin Hrdlík.

Elektronická značka oproti tomu osvědčovala jen to, že dokument nebyl v průběhu přenosu měněn. Jinými slovy, pokud bude podnikatel označovat dokumenty elektronickým podpisem, měl by se s jejich obsahem seznámit. „To samozřejmě komplikuje vystavování a rozesílání faktur automatizovaně prostřednictvím elektronického systému,“ upozorňuje partner advokátní kanceláře Rowan Legal a expert na právo v oblasti informačních technologií Josef Donát.

Jedinou pozitivní zprávou pro živnostníky je tak to, že elektronickým značkám, stejně jako původním verzím elektronických podpisů vydaným ještě podle starého zákona o elektronickém podpisu neodzvoni ze dne na den. Podle nařízení eIDAS je bude možné používat až do konce jejich platnosti. Stejně tak od úřadů, s nimiž komunikují, budou až dva roky podnikatelé dostávat dokumenty opatřené elektronickou značkou. Teprve pak bude muset i státní správa povinně přejít na elektronickou pečeť. „Úřady mají nakoupené služby dopředu, mají platné certifikáty, platné uznávané elektronické podpisy a značky,“ vysvětluje Radek Horáček z odboru eGovernmentu ministerstva vnitra.

Bez úředního ověření

Na komplikace ale není zaděláno jen v případě elektronických značek. Také v samotném elektronickém podepisování vidí experti možná úskalí. „Skutečným problémem může být nová hierarchie elektronických podpisů, která naruší zavedený systém, kdy uznávaným elektronickým podpisem lze nahradit úředně ověřený podpis v tradiční listinné formě,“ upozornil Hrdlík. Doposud totiž platilo, že identitu osoby podepsané uznávaným elektronickým podpisem ověřila podobně, jako to v případě vlastnoručních ověřených podpisů dělá notář či úředník, certifikační autorita, která vydala podpisový certifikát.

Jenže nařízení ani pro nejvyšší formu podpisu, tj. podpis kvalifikovaný, tuto výhodu nezachovává. „Pravděpodobně to bude v praxi znamenat znemožnění dálkového provádění některých úkonů, pro které bylo možné využít uznávaný elektronický podpis. Zejména se může jednat o možnost elektronické žádosti o vydání výpisu z rejstříku trestů, podání v elektronické dražbě nebo žádosti o vystavení voličského průkazu,“ obává se Hrdlík.

Na další problémy pak zadělali čeští zákonodárci, když nestihli včas schválit nový zákon o službách vytvářejících důvěru, který má nahradit starou normu o elektronickém podpisu. V praxi to znamená, že starý zákon sice stále platí, avšak některými jeho paragrafy, které jsou v rozporu s nařízením eIDAS, se již nelze řídit. Firmy vydávající certifikáty k elektronickým podpisům musí svou dokumentaci a procesy požadavků nové právní úpravy přizpůsobovat nadvakrát. První změny udělaly k 1. červenci, s dalšími musí počkat, až zákon o službách vytvářejících důvěru vstoupí v účinnost. A to nebude dřív než během září.

„Znamená to pro nás dost velkou komplikaci. Již například nebude možné pořizovat kopie osobních dokladů žadatelů,“ popisuje obchodní ředitel společnosti První

certifikační autorita Aleš Kapusta. Podle právníků je pak zaděláno na výkladové spory a práci si přidělalo i samo ministerstvo vnitra, které musí na nejasnosti odpovídat metodickými pokyny.

Kladné body

I přes zmatky, které nařízení do systému elektronického podepisování přineslo, ho ovšem experti ani zástupci podnikatelů nehodnotí veskrze negativně. Přínos vidí hlavně v tom, že nařízení sjednocuje pravidla pro elektronické podepisování napříč Evropou. Díky tomu si budou moci občané, firmy a úřady v celé EU snadno a bezpečně vyměňovat elektronické dokumenty a budou si moci být jisti jejich právním účinkem.

Podpis v e-mallu, tedy prostý elektronický podpis, je možné díky nařízení považovat za platné právní jednání učiněné v písemné formě.

Nařízení odstraňuje také některé výkladové nejasnosti, s nimiž se elektronická komunikace v minulosti potýkala. Například v českých podmínkách neexistoval jednoznačný výklad toho, zda patička e-mailu se jménem splňuje znaky prostého elektronického podpisu, tedy zda umožňuje jednoznačné ověření identity podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě. „S příchodem nařízení eIDAS tento požadavek odpadá a prostým elektronickým podpisem se rozumí data připojená k elektronické zprávě či dokumentu, která podepisující osoba používá k podepsání. Tento požadavek jméno v patičce e-mailu jistě splňuje,“ říká Donát. Nebude tedy pochyb o tom, že takto podepsaný e-mail je platným právním jednáním učiněným v písemné formě.

Zrychlit by se mělo také ověřování platnosti elektronických podpisů. „eIDAS klade důraz na to, že certifikační autority vystavují bezplatnou službu ověřování podpisů on-line,“ říká digitální špion ČR Ondřej Felix.

Státní úřady navíc nebudou smět odmítat elektronické dokumenty. Nejvyšší forma elektronického podpisu tak bude moci nahradit vlastnoruční podpis ve všech životních situacích.

Připraveno ve spolupráci s měsíčníkem Právní rádce